

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 11.10.2022

Saygılarımla.

Suzan ŞAHİN
Hatay Milletvekili

Yüksek gelirli ülkelerin ürettikleri milyonlarca plastik atık, geri dönüştürülmek üzere ihracat yoluyla düşük ve orta gelirli ülkelere taşınmakta, başka bir deyişle Berlin veya Londra'da marketten alınan ürünlerin ambalajı Malezya, Vietnam veya Türkiye gibi ülkelere birinde yakılarak veya doğaya gelişigüzel bırakılarak bertaraf edilmektedir.

Ocak 2018 yılında Çin'in çoğu plastik maddeyi kapsayan atık ithalatını yasaklamasıyla birlikte çöp ihracatı için yeni rotalar belirlenmiş, Çin'in ardından Malezya, Vietnam ve Tayland'ın da plastik atık ithalatına kısıtlama getirmesiyle, Türkiye Avrupa'nın yeni plastik atık rotası haline gelmiştir. Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye gönderilen plastik atıkların miktarı Eurostat verilerine göre 2004'ten bu yana 196 kat artmış, Türkiye yalnızca Avrupa'dan 2020 yılında 656.960 ton plastik atık ithal etmiştir. Bu rakamın 209.642'si sadece İngiltere'ye ait iken, bu rakam bir önceki seneye göre %36 artmıştır. Almanya ise 136.083 ton ile %102 artışla 3. ihracatçı konumuna gelmiştir.

Türkiye'de plastik atık ithalatının kontrolsüz artışıyla beraber, çok sayıda yasa dışı plastik çöp döküm veya yakım faaliyeti önce İzmir, daha sonra İstanbul ve ağırlıklı olarak Adana'da rapor edilmiştir. İlk olarak The Guardian tarafından 2018 yılında İngiltere'den Türkiye'ye ihraç edilen plastik atıkların akıbetinin sorgulandığı haberle kamuoyunda yankı uyandıran plastik atık ithalatı, daha sonra birçok uluslararası basın-yayın kuruluşu tarafından da gündeme getirilmiştir. Aynı dönemde, Greenpeace Akdeniz tarafından İzmir Kemalpaşa ilçesindeki bir evin arka bahçesinde İtalya'dan ithal edilmiş tonlarca karışık plastik çöpün yasa dışı olarak depolandığı tespit edilmiştir. Bu olayla birlikte Türkiye'nin ithal ettiği plastik atıkların bir kısmının yasa dışı bir şekilde bertaraf edildiği kesinleşmiştir. Daha sonra Adana'da BBC tarafından ortaya konulan görüntüler İngiltere'den getirilen plastik atıkların da açıkça geri

dönüşmediğini ve yasa dışı bir şekilde işlem gördüğünü gözler önüne sermiştir. Bunu takiben yapılmış Greenpeace İngiltere ve Almanya'da yapılan saha araştırması da bu ülkelerin çöplerinin Adana'nın toprağına, suyuna nasıl karıştığını ve yakılarak havayı nasıl zehirlediğini ortaya koymuştur.

Yasal ve yasadışı olarak ülkemize ithal edilen plastik atıklar Türkiye'nin deniz, hava ve toprağını tehdit eder boyuta gelmiştir. Greenpeace Akdeniz ve Almanya'nın Ekim 2020'de ve yine Greenpeace Akdeniz, İngiltere ve Almanya'nın ortak olarak Nisan 2021'de yaptığı araştırmalarda tespit ettiği bilgiler ışığında 15-16 Nisan 2021'de içeriğı belirsiz ve kontamine olmuş plastiğın çevreye dökülmesi ve açıkta yakılmasının insan ve çevre sağığı üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla Adana il sınırları içerisindeki 5 farklı çöp döküm sahasından toprak, kül, su ve nehir dibi çamuru örnekleri Greenpeace Araştırma Laboratuvarı'nda incelenmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre; tüm lokasyonlarda, birçoğunun plastiklerin yanması sırasında üretildiğı bilinen çok geniş yelpazede zehirli kimyasalların bulunduğu; toprak ve kül örneklerinde kanser vb. ciddi sağık problemleri yarattığı bilinen ve vücutta birikerek uzun vadede ciddi sağık problemleri yaratan klorlu dioksin ve furanlara yüksek düzeylerde rastlandığı; incelenen lokasyonlardan bazılarında tespit edilen dioksin ve furan miktarları şimdiye kadar Türkiye'de toprakta tespit edilen en yüksek düzeylerden biri olduğu; incelenen lokasyonlarda tespit edilen klorlu dioksin ve furan miktarlarının, yakın noktalardan alınan kirletilmemiş kontrol toprak örneklerine göre Yüreğir/İncirlik sahasında yaklaşık 400.000 kat; Seyhan/Yenidam sahasında 8000 kat daha yüksek miktarlarda olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada tespit edilen tüm zararlı kimyasalların çocuklarda büyüme bozukluklarına, hormonal bozukluklara, üreme bozukluklarına, organ hasarlarına (karaciğer ve böbrek), kardiyovasküler hastalıklara veya solunum hastalıklarına neden olduğu ve çeşitli kanserleri tetikleyebildiğı not düşülmüştür.

Bu bilgiler ışığında;

1. Ülkemize ithal edilen plastik çöpler ne şekilde değerlendirilmektedir?
2. Tehlikeli kimyasal içeren ve yaygın bir kirliliğe yol açma potansiyeli olan plastik çöpler neden ülkemize ithal edilmektedir?
3. İngiltere ve Alman hükümetlerinin hem OECD hem de OECD üyesi olmayan ülkelere plastik atık göndermeye devam etmesi, Türkiye'de tespit edilen yasa dışı boşaltma ve açık yakma faaliyetlerinin gelecekte de devam edeceği endişesini

73010

arttırmaktadır. Bu çerçevede uluslararası çevre mevzuatının temel ilkelerinden birisi olan “ihtiyatlılık ilkesi”nin ve herkesin sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşam hakkı ilkeleri doğrultusunda plastik ihracatının yasaklanması söz konusu mudur?

4. Plastik çöp atığı ithalatı, 2019 yılında Bakanlığınız tarafından uygulamaya konan Sıfır Atık ithalatı hedefine aykırı değil midir?
5. Plastik atık ithalatının sonuçları, sağlığa etkileri konusunda Bakanlığınız tarafından detaylı bir araştırma yapılmış mıdır? Yapılmışsa sonuçları ne olmuştur, bu çerçevede hangi önlemler hayata geçirilmiştir? Özellikle ithal plastik atıkların yasa dışı olarak döküldüğü ve açıkta yakılması için kullanılan kirlenmiş alanların hem atık plastik ve onların yanmasıyla oluşan küllerin hem de alttaki kirlenmiş toprakların temizlenmesi ve rehabilitasyonu ile bölgede yaşayan vatandaşlarımızı da kapsayacak bir eylem planı hazırlanması söz konusu mudur?
6. Türkiye’ye ithal edilen plastik atıklar herhangi bir denetimden geçmekte midir?
7. Yasa dışı ve çevreye zararlı atık yönetimini önlenmesinin bir gereği olarak atıkların nerede ve nasıl bertaraf edildiği bilgisi paylaşılmakta mıdır? Yasadışı yollarla ithal edilen atıklar nereye dökülmektedir? Bu konuda tespit edilmiş bir usulsüzlük var mıdır? Ceza kesilmiş midir?
8. Türkiye’de tespit edilen kaçak çöp boşaltma ve açık yakma alanları tespit edilmiş midir? Bu konuda herhangi bir işlem yapılmış mıdır?